

ELS CAMPS DE L'OBLIT
Els Camps dels
refugiats
palestins
al **Líban**

núm. 20



Quaderns
de Pau
i Solidaritat



Desembre 2003

Autors: Marc Costa Tur i Marta Vilella Vilà

Associació Catalana per la Pau

Edita: *Direcció General de Cooperació*

Conselleria de Presidència i Esports

Govern de les Illes Balears

<http://dgcooper.caib.es>

Disseny i maquetació: *amadip.esment*

Imprimeix: *amadip.esment*

Dip. legal: PM-3074-2003



ÍNDEX

INFORME SOBRE ELS CAMPS DE REFUGIATS DE LA COMUNITAT PALESTINA EN EL TERRITORI LIBANÈS	4
<ul style="list-style-type: none">• Antecedents: la visita a l'arxipèlag del representant de l'Autoritat Nacional Palestina a Espanya• La diàspora palestina: la conjuntura libanesa• L'estada als camps de refugiats• Conclusions	
CINC DIES AMB EN KASSEM	13
<ul style="list-style-type: none">• Crònica d'un cooperant d'estiu als camps de refugiats palestins al Líban	
TESTIMONIS DE REFUGIATS PALESTINS	20
<ul style="list-style-type: none">• "Tinc 27 anys i sempre he estat refugiada"• Sobreviure gràcies a l'ajuda internacional• Tornar a Palestina?	
SABIEU QUE...?	27
MÉS INFORMACIÓ	28
BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ	29
QUADERNS PUBLICATS	30



INFORME SOBRE ELS CAMPS DE REFUGIATS DE LA COMUNITAT PALESTINA EN TERRITORI LIBANÈS

ANTECEDENTS

El mes de juny de 2001 (els dies 12 i 13), la Direcció General de Cooperació del Govern de les Illes Balears va coordinar la visita a l'arxipèlag del senyor Nabil Maarouf

(delegat general de l'Autoritat Nacional Palestina —ANP— a Espanya). En el marc

d'aquesta visita, la mateixa delegació es traslladà a Eivissa per tal de mantenir un contacte directe i formal amb la presidenta del Consell Insular, i amb la responsable del Fons Pitiús per a la Cooperació. En ambdues recepcions, el representant de l'ANP, va exposar sumàriament la situació actual del poble palestí tot coincidint amb la nova situació d'*intifada* («alçament, insurrecció») als territoris de la franja de Gaza (Gaza Strip) i a Cisjordània (West Bank). Durant la recepció, s'abordaren problemàtiques com la gestió de l'aigua, el control de les carreteres d'accés als territoris, la pressió policíaca i militar israeliana i altres qüestions derivades d'incompliments, segons el representant, dels diferents acords subscrits pels representants de les dues parts en conflicte.

D'altra banda, la delegació va exposar la problemàtica relativa a la situació de la població resident als camps de refugiats dels territoris abans esmentats i de les especials circumstàncies dels refugiats als camps del Líban, Jordània i Síria.



Prèviament a l'anunci de la visita de la delegació palestina, el coordinador que subscriu aquestes línies ultimava els preparatius per tal de, a títol personal, traslladar-se durant el mes d'agost de 2001 al Líban amb la finalitat exclusiva de realitzar un projecte de cooperació conjunta entre l'ONG catalana Associació Catalana per la Pau i la contrapart palestina Beit Atfal al-Sumound. Ambdues organitzacions han subscrit diversos acords de cooperació que s'han materialitzat, entre d'altres, en

una clínica dental en un dels camps de refugiats.

En aquesta ocasió, el projecte d'estiu del 2001 ha consistit en un treball de camp per elaborar un reportatge periodístic que haurà de versar sobre l'experiència viscuda pel grup català (del qual formo part) en diferents camps de refugiats en territori libanès, i tractar de saber, a través d'entrevistes personals a representats polítics i professionals i residents als camps, una mica més sobre la situació dels refugiats palestins.





Per tant, i aprofitant l'experiència viscuda i amb la coincidència de la visita de la delegació, exposo tota la informació acumulada durant 23 dies d'agost per tal que la Direcció General de Cooperació del Govern i els diferents fons insulars de cooperació puguin gaudir d'alguna dada més en cas que decideixin donar suport a algun projecte a l'àrea de referència.

LA DIÀSPORA PALESTINA: LA CONJUNTURA LIBANESA

Molt sumàriament, de manera modesta i conscient de la temeritat d'intentar exposar la situació geopolítica al Líban, tractaré de fotografiar part del paisatge polític que acompanya la diàspora palestina al territori libanès.

1948 és una de les dates clau per tal d'intentar comprendre la conjuntura dels refugiats palestins. A partir d'aquella data es produeix la diàspora de població palestina des de les ciutats i els pobles originaris cap als països veïns, com són Síria, Jordània i també el Líban. En principi, Síria i, en menys mesura, Jordània assumeixen la diàspora palestina després d'un període cronològic no exempt de tensions i

dificultats. La instal·lació dels refugiats en territori libanès no tindrà la mateixa sort.

Síria i Jordània aprovaran normatiues més permeables per als refugiats palestins, les quals permetran que la massa desplaçada s'incorpori a la vida laboral i a la cobertura social d'ambdós països, amb tots els avantatges que això comporta quant a possibilitats d'assolir un cert grau de perspectiva de millora en les condicions de vida.



Els dos governs es mostren col·laboradors amb les diferents prestacions ofertes per les Nacions Unides a través de la UNRWA (Agència de les Nacions Unides per als Refugiats Palestins a Pròxim Orient) i d'aquesta amb ONG nacionals i internacionals.

«Jordan continued to have the lowest percentage of refugees enro-



lled in the special hardship programme [...] this relatively low percentage was attributable to the better living conditions of refugees in Jordan» (Report of the Commissioner General of UNRWA 1999-2000).

«The Damascus training centre [...] the Syrian government approved the recognition of the centre's diplomas» (Report of the CG of UNRWA).

«Cooperation with the Syrian Government. The long-standing cooperation and coordination between UNRWA and the Syrian Government of Health continued.»

L'antitesi de la col·laboració la protagonitza el cas libanès.

Si alguna cosa és capaç de posar d'acord un libanès cristià i un de musulmà és la qüestió dels refugiats palestins. Tots consideren la situació com una càrrega per al seu país. D'aquesta manera, a una opinió pública tan unívoca l'Administració libanesa respon amb una normativa força restrictiva envers els refugiats palestins com ara la impossibilitat de realitzar 73 oficis (sobretot professions liberals). Amb tot això, la dependència de la missió especial



de l'ONU i de nombroses ONG és total per a la consecució dels serveis i les infraestructures bàsiques als camps ubicats al Líban.

«The problem of restricted access for Palestine refugees to government schools and the prohibitively high cost of private schools.»

«Primary care. Access to public-sector health services was restricted by a public health infrastructure.»

Molts són els exemples i interminable és la llista de serveis de l'Administració libanesa als quals la població refugiada no pot accedir. L'any 1999 l'Administració libanesa va contribuir amb una simbòlica aportació de 7.980 dòlars al pressupost general de l'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats Palestins davant, per exemple, l'a-

portació de l'Estat espanyol, que fou de 3.165.171, o la del Japó, amb 25.617.142 milions de dòlars. La missió de l'ONU es nodreix de les aportacions voluntàries dels estats, de les quals depèn en bona part el «benestar» dels refugiats. ACNUR, per raons jurídiques, no actua a la zona libanesa. Vist això, el Govern libanès es desentén completament dels refugiats, els quals passen a dependre en bona part de la solidaritat internacional.

L'ESTADA ALS CAMPS DE REFUGIATS

L'estada als camps de refugiats es va dur a terme entre els dies 18 i 24 d'agost de 2001. Un cop sobre el terreny i de la mà de l'ONG més poderosa de les que comprenen el Fòrum d'ONG actives als camps libanesos, hem pogut comprovar, en primera persona, les difícils condicions de vida dels refugiats.

Dotze camps de refugiats s'erigeixen en territori libanès amb un total de 208.223 persones censades per la UNRWA. 165.217 viuen fora dels camps.

El paper de la UNRWA és fonamental, perquè cobreix tots aquests serveis:





- a) **Educació.** Primària i algun col·legi de secundària; formació professional i jardins d'infància.
- b) **Salut.** És la principal proveïdora de serveis sanitaris. Els refugiats, recordem-ho, no tenen accés al servei públic libanès. Presten els serveis d'assistència primària (medicines) i també d'hospitalitzacions, encara que no tots els camps gaudeixen d'aquest darrer servei. Atesos els limitats recursos, moltes són les ONG que cooperen, per exemple, en atenció als malalts mentals. Davant la situació de col·lapse, la UNRWA ha de prioritzar i atendre les necessitats més urgents, i no pot, moltes

vegades, donar assistència a casos més crònics.

- c) **Serveis socials.** Les dificultats socioeconòmiques que en particular pateixen els camps del Líban han obligat la UNRWA a engegar programes especials d'assistència directa a 40.519 refugiats (un 10% de la població registrada) per tal de cobrir les necessitats alimentàries, educatives i d'habitatge d'aquest segment de població més desafortunat.

«Selective cash assistance. Between January and June 2000, 52.142 Dollars was disbursed to 714 families to cover emergency medical, rent and educational needs.»

En els primers mesos de l'any 2000, 1.502 famílies es varen acollir al programa de reconstrucció i millora d'habitatges als camps. Als camps del sud de la zona de Tiro i Sidon (5 dels 12 camps, i dos dels més poblats i els més conflictius políticament), les autoritats libaneses varen establir la prohibició de deixar entrar material de construcció. Un exemple més de les especials dificultats dels palestins al Líban.





«Demand on the programme continued to rise due to the difficult socio economic situation of the refugees in Lebanon and the inability of families to meet basic needs for food and shelter.»

A més, la UNRWA presta aquests serveis socials, encara que són insuficients:

- Microcrèdits.
- Desenvolupament de la dona.
- Activitats juvenils i programes especials per a discapacitats (tots aquests amb cooperació amb les ONG del Fòrum —palestines, espanyoles, noruegues...).

El paper de la UNRWA sobre el terreny és palpable encara que

discutit per les autoritats de gestió dels camps (els anomenats comitès locals) i per la població en general. De totes formes, les Nacions Unides i les ONG són les veritables garanties de l'escàs benestar dels refugiats. Tota la tasca, sobretot en matèria educativa, es veu molt truncada per la legislació libanesa, la qual, com hem comentat, una vegada acabats els cicles formatius no permet l'accés de la població al mercat laboral. El Líban no deixa tancar el cercle, i aleshores s'instal·la el desencís entre la segona i la tercera generació de refugiats que, davant la manca de perspectives, abandona les aules.

La situació és realment claustrofòbica i feixuga. 20.000 o 30.000 persones viuen en espais d'un km² sense pràcticament infraes-



estructures d'aigua corrent i sanejament i amb constants i repetits talls de subministrament elèctric. Els laberíntics carrers distribueixen l'angoixosa geometria dels camps de refugiats. Aquestes estretors provoquen problemes derivats d'una ventilació incorrecta i greus problemes de salubritat amb les consegüents malalties víriques.

La claustrofòbia s'accentua quan, encara que s'hagin cursat estudis, la sortida laboral es dissipa.

La gestió politicoadministrativa és diferent a la majoria dels 12 camps de refugiats. Les diferents agrupacions palestines pugnen per controlar-los. Potser els camps del nord (Bedawi i Nahr el-Bared) són els més definits perquè el poder siri hi té força influència. Els camps del sud del país són més anàrquics i les diferents faccions lluiten per controlar-los.

La sortida de la problemàtica és complexa perquè el retorn a Palestina és pràcticament una quimera, com també la incorporació a una vida normalitzada al forçós país d'acollida.

La missió especial de les Nacions Unides va disposar d'un pressupost



l'any

1999 del

voltant dels 4.000.000.000 milions de pessetes per a un total de 3.677.882 refugiats a Pròxim Orient (el Consell d'Eivissa i Formentera maneja una quantitat similar per donar servei a 100.000 ànimes aproximadament). Aquesta quantitat és del tot insuficient.

Encara que la situació política no és gaire encoratjadora, la col·laboració amb programes conjunts entre la UNRWA i les ONG és cabdal per mantenir les condicions de vida dels palestins al Líban. Les ONG són les autèntiques protagonistes en un espai on les Nacions Unides tracten de pal·liar la falta d'aplicació de les seves resolucions.

CONCLUSIONS

La situació dels palestins a Pròxim Orient és molt complicada tant



dintre com fora dels anomenats camps de refugiats. En aquesta conjuntura de manca de perspectiva generalitzada, el cas libanès és força preocupant: al voltant de 400.000 persones es troben «embotides» des de fa 50 anys en indescriptibles camps de refugiats, la qual cosa és un autèntic polvorí en el qual la metxa de la desesperança, les incomoditats, l'exclusió i la marginació ja fa temps que s'ha engegat.

La promesa del retorn és alimentada per les autoritats palestines i incomplerta per les israelianes. L'educació dels infants es basa en aquest poc probable retorn a la terra robada, el qual es manifesta en el discurs generalitzat entre els més petits. Els ja no tant petits van perdent força en les seves afirmacions i

es desesperen davant la manca de perspectives de futur. L'Administració libanesa no té cap intenció d'assumir el problema i farà el que sigui possible per no realitzar cap actuació que permeti la inserció de la comunitat refugiada en el seu teixit socioeconòmic.

Molts són els projectes i no menys les necessitats. Organitzacions locals i internacionals associades la majoria al Fòrum d'ONG actives en territori libanès, compten amb nombrosos projectes en realització i en cartera. Projectes de construcció d'infraestructures, d'assistència sanitària, d'atenció a discapacitats, d'integració de la dona, d'educació en drets humans..., alguns molt ben avalats per la UNRWA, la qual es val de les ONG per donar part dels serveis de la seva competència.

**Beirut/Eivissa,
setembre de
2001**





CINC DIES AMB EN KASSEM

CRÒNICA D'UN COOPERANT D'ESTIU ALS CAMPS DE REFUGIATS PALESTINS AL LÍBAN

Beirut, agost de 2001, les dues de la matinada. Tots els vols procedents de l'estranger arriben a l'aeroport internacional de Beirut a hores intempestives. Air France és l'única companyia amb un horari d'arribades que permet d'evitar un insípid i plastificat sopar de companyia aèria.

«D'on vénen?», «quin és el motiu de la seva estada?», «en què treballen?». Na Marta contesta que és periodista, l'ofici sorprèn el policia aeroportuari, per la qual cosa insistirà a demanar un poc més. Reportatge? Investigació? Massa preguntes. Hi deu haver res per amagar?

Mentrestant, hi apareix n'Ahmed, el germà petit del nostre hostaler a Beirut. Ens passa a recollir amb un R9 en relatiu bon estat i ens condueix a la pensió del seu germà, situada al centre de la capital.

Primera visió de la castigada ciutat. Holiday Inn en perfecta runa, edificis destrossats convivint amb una nova i emergent ciutat. L'empremta de la guerra entre les diferents faccions religioses és encara molt perceptible. L'alto el foc es va acordar el 1991, però encara es produeixen manifestacions violentes esporàdiques entre la comunitat cristianomaronita i la musulmana, àrabs amb diferents interpretacions sobre la divinitat.

Barcelona, juny de 2001. Ens trobem a la seu de l'Associació Catalana per la Pau, petita organització no governamental que organitza brigades d'estiu al Tercer Món, cooperació internacional a



temps parcial, eufemisme de visita turística guiada als desastres de la fam, la guerra o les poques ganes de repartir de gairebé tots els estats i els seus habitants. Aquesta és l'única entitat a Barcelona que organitza aquest tipus d'estades al Pròxim Orient. Les combina amb altres programes a l'Amèrica Llatina (l'Amèrica Central i el Carib en són els viatges estrella). Tres serem les persones interessades a «estiuajar a l'infern dels camps de refugiats palestins en territori libanès». Sobren places. Les brigades a Cuba fa mesos que estan completes.

Curiositat, solidaritat, aventura, risc, antropologia, egoisme, mitologia de la guerra, reportatges sense fronteres... Tot es fon al cap dels —finalment— quatre integrants

de l'expedició libanesa. Veiem un parell de fotos dels camps i el panorama no és gaire encoratjador: amuntegament i brutor, *conditio sine qua non* del barraquisme. El daguerreotip no permet veure res més, però sí intuir que la vida no hi deu ser fàcil.

Carregats amb aquest farcell de somnis d'estiu partim cap a l'objectiu: contactar amb una ONGD local de caràcter social que exercirà d'amfitriona, amb un viatge preestablert de 15 dies per la realitat palestina al Líban i amb totes les despeses pagades. El nostre home és un tal Kassem. Amb sentit previsor i esquitxats d'un poc de «seny català», hem contactat prèviament amb la cancelleria espanyola a Beirut. Advertits i rebuts, ens donen les primeres pistes sobre la re-



alitat del país i un parell de noms dels únics cooperants espanyols amb residència habitual a la ciutat.

«Els camps del sud no són recomanables», ens va dir un dels responsables de l'ambaixada. «Jo, al vostre lloc, no hi aniria.» La cosa començava bé: combinació de risc i mitologia al més pur estil Forsyth. Però encara havia d'arribar la millor part: conèixer el tal Kassem i també la seva organització.

El germà de n'Ahmed és en Sami. Junts regenten una més que digna pensió en un cèntric i renouer carrer del centre de Beirut, la nostra llar eventual durant la visita al país. Són libanesos d'estil de vida occidental, riallers i aparentment despreocupats, amb ganes de diversió després de les sacsejades de la guerra. Vam connectar.

Després de descansar i visitar la ciutat vam fer la tan anhelada telefonada al nostre contacte. Alguns intents frustrats, al·lota local a l'altre costat de l'aparell i ni en francès ni en anglès. Dos dies després sí que ho aconseguim i cacem el tal Kassem.

Na Marta utilitza el seu amagat i letàrgic anglès: «Hey Kassem, we are in Beirut. We are waiting for you, we are the people from Catalonia. Do you know us?», a la qual cosa en Kassem ens respon ci-tant-nos perquè ens trobem l'endemà a les nou i mitja a la porta de la pensió.



Nit d'embriaguesa pels carrers més occidentals de Beirut, guarniments i espiral de cerveses amb els recentment estrenats amics i cooperants de l'MPDL (Moviment per la Pau, l'Alliberament, el

Desarmament i la Llibertat) madrileny. Bars amb ballarins de Beirut i militars de l'ONU destinats a la ja vella missió de pacificar el Pròxim Orient (la UNIFIL). Somnis d'aventura i anhels de coneixement d'una nova realitat. Dins les nostres motxilles s'intueixen quinze dies de compromís amb la causa palestina.

El matí es desperta xafogós i els nostres caps una mica atordits per la cervesa local. Passades les deu



apareix, al més pur estil *Papa Mòbil*, una furgoneta amb dos ocupants. Tranquil i segur, en davalla un tipus alt, d'uns 45 anys, de pell morena i cara ovalada, nas àrab i bigoti prominent i fi. S'identifica, ens identifiquem: és ell, és en Kassem, màxim responsable de l'organització palestina. Fem una mica de xerrada i ens comunica que en principi avui no partim cap als camps de fora de la ciutat, sinó que visitem el tristament conegut camp de Xatila, al nord de Beirut, recollint prèviament un nombre considerable de cooperants japonesos. Desconnexió, desfasament amb allò pactat a Barcelona. Insisteix a veure la nostra pensió i que hi pugem a deixar les bosses. Inspecciona les habitacions i la recepció. Comença malament amb en Sami, el regent: petit duel de mirades per

l'actitud una mica desafiant del nostre amfitrió. L'escena posa sobre la taula la tensa situació entre la població libanesa i la palestina. Els libanesos cristians i musulmans, tradicionalment enfrontats entre si, unifiquen criteris davant la qüestió palestina: els forçosos visitants fa cinquanta anys que són al país i, amb l'estat actual de les coses, no hi ha aparença que l'abandonin.

Accedim a la furgoneta custodiats pel cepat xofer i guardaespalles d'en Kassem, ens dirigim a un conegut hotel a recollir els japonesos. Cinquanta nipons en perfecte estat de revista a les 10.30 hores, organitzats com treballadors de la Nissan, reten homenatge a la Guineu del Desert. Alguns ja el coneixen i comencem a intuir, amb permís de la ressaca, que la festa va més amb ells que amb nosaltres. Temps al temps. Presentem els nostres respectes a l'Imperi del Sol Naixent, esperant que no se'ls occorri destapar una botella de sake a les 10.42 hores del matí. Prova superada. Les nostres motxilles descansen a l'habitació de la pensió del simpàtic Sami i a dins part dels nostres *palestinian dreams*. Rumb cap a Xatila emergeixen els primers dubtes en el grup català.



Xatila és un angost cúmulo de construccions de ciment descobert elevat sobre els terrenys del mateix nom. S'hi erigeix el famós camp on el 1982 es va produir una infame matança de palestins a mans de forces libaneses cristianes i, pel que sembla, amb l'aquiescència del primer ministre israelià actual.

Començarem la visita convenientment dividits en tres columnes dirigides per tres dones coneixedores dels laberíntics carrers. Japonesos, catalans, càmeres de fotos i algunes mirades de ressentiment. Allà la cosa no va bé i sembla que no tenen gaire clar que la nostra visita els pugui aportar grans rèdits, llevat que convencem el Govern libanès que els deixi treballar fora dels camps i el d'Israel que els hi

deixi tornar. La missió s'intueix difícil i decidim abandonar el terreny de les relacions internacionals, donar per acabat el viatge iniciàtic i tornar a la base que l'organització d'en Kassem té al camp. Dinar de germanor amb en Kassem i primeres fotos de grup amb diferents i riallers japonesos.

El nostre grup fa el seu primer consell d'administració amb caràcter d'urgència i adopta forma de gabinet de crisi. La partida de Beirut es retardarà dos dies i sembla que els fràgils pressuposts poden ressentir-se'n. Beirut és fascinant però no del tot barat. Tardes vespres de *malecón* i lluna fenícia s'acosten per a la comitiva almogàver. La Guineu del Desert local comença a tenir fama de fonedissa.





Tres dies després al nord del país. Travessem el Líban amb un flamant autobús que es dirigeix als assentaments palestins dels voltants de la ciutat septentrional de Trípoli. Definitivament el grup japonès coopera en *business class*. Rebuda de l'organització i ni rastre d'en Kassem. Ràpidament connectem amb els monitors de l'associació, pe tant la xerrada i una compartida afició pel tennis de taula i pel futbol. Ens entenem a cops de Zidane, Rivaldo, Raúl i Roberto Carlos.

La cosa va bé i plantegem al reapregut Kassem les nostres intencions periodístiques amb la realitat palestina al Líban. Hi accedeix a canvi que els quinze dies es converteixin en els cinc que recull el títol d'aquesta modesta crònica. Traient un darrer as de la màniga ens convida que pernoctem en un local de categoria inferior i aban-

donem l'Ambaixada del Japó. Davant tal habilitat negociadora, hi accedim. Sembla que el «problema català» està solucionat. La seva sagacitat mercantil l'ha posat en la tessitura de triar entre Espanya i el Japó i, davant la inseguretad del naixement de l'euro, es decanta pel consolidat ien. Néts tots de fencis mercaders, no li fem cap retret per això i emprenem el viatge cap a un nou assentament, no gaire lluny del Sheraton japonès.

Entrevista amb responsables del camp denominat Haher el Bared. La situació és eminentment complicada: s'hi troben amuntegades més de 26.000 persones amb l'única protecció de la missió especial de les Nacions Unides per als refugiats palestins. El nostre guia, un exemigrant palestí a Suècia i, per tant, en millor situació que la majoria dels seus veïnats, ens comenta les pèssi-





mes condicions de sanitat, salubritat i les expectatives de futur dels seus compatriotes. Ni poden treballar al Líban ni tampoc tornar a la seva anhelada Palestina. La desesperació s'instal·la fàcilment als seus cossos i combina amb una resignació ja gairebé congènita, una vegada transcorreguts cinquanta anys a la cruïlla libanesa. Definitivament, la curta extensió libanesa dóna per a molt. La vitalitat de Beirut es confon amb els catorze camps de refugiats i les seves 400.000 ànimes sense gaire esperances. Tanquem els dies de visita al camp amb un recorregut per l'hospital i el col·legi de les Nacions Unides cofinançats per, entre d'altres, la cooperació noruega.

A les nostres residències som perfectament acollits pels treballadors de l'organització. Intercanviem opinions i compartim jocs i cançons amb els més joves. Entre altres coses, l'organització d'en Kassem fa activitats i tallers per a adolescents i ofereix formació a dones palestines. La tasca de les ONGD és fonamental per a la supervivència de la comunitat refugiada. Les paraules sobre les Nacions Unides són ambivalents i davant això decidim tornar cap a Beirut i sol·licitar una entrevista amb la número tres de l'ONU al Líban.

Quarter general de l'ONU a Beirut. Atapeïts d'informació fotocopiada, ens rep la responsable de la part social de la missió i ens il·lustra sobre la tasca de «tots» als camps denominats «de l'oblit». Hem constatat que ningú —o gairebé ningú— no se'n recorda. És de justícia recordar que després de la creació del discutit estat d'Israel i cinquanta anys després hi ha gairebé quatre milions de palestins repartits per indignes camps a Síria, Jordània i el Líban. L'ONU s'arregla com pot, però depèn exclusivament de les aportacions dels estats membres. Rep uns insuficients 4.000 milions de pessetes anuals per donar cobertura a aquests quatre milions d'ànimes. A Espanya amb aquesta quantitat solem donar servei a unes cent mil persones. De la conversa amb la responsable deduïm la importància de la tasca que les ONGD com la d'en Kassem realitzen en aquests vergonyosos camps.

I així fins a visitar dos camps més i constatar realitats similars per tot el territori libanès. A la tornada de la visita al nord del país, un simpàtic i menys estressat Kassem ens recull a la nostra alegre pensió amb el propòsit d'acompanyar-nos a un altre dels camps al sud del país. Pa-





rapetats en el seient de darrere del vehicle pilotat per un cepat i inexpressiu guardaespalles, ens dirigim cap al sud com a col·legials en el seu dia d'excursió. En Kassem somriu. Fem balanç de l'experiència viscuda i concloem que hem acumulat una quantitat important d'informació gairebé inqüestionable. Els seus ulls cansats ens somriuen a la vegada que demana al xofer que aturi al centre per —deixant el motor en marxa— anar al banc. Passats deu minuts, en el seu lloc puja una simpàtica dona que ens guiarà cap a noves experiències per terres de fenicis. Definitivament decidim, sense rancúnia i gairebé amb admiració, batiar-lo com Kassem «el fonedís».

Sort Kassem. Sort Palestina.

A tota la gent que desinteressadament contribueix a fer aquest món un poc més humà i habitable.

TESTIMONIS DE REFUGIATS PALESTINS

«TINC 27 ANYS I SEMPRE HE ESTAT REFUGIADA»

Els seus padrins fugiren de Palestina el 1948. D'aleshores ençà, sumen ja la tercera generació vivint a camps de refugiats al Líban. Són els únics refugiats de tercera generació que hi ha al món. Com se senten? Quins són els seus somnis per al futur? Com imaginem Palestina i els pobles que deixaren els seus padrins fa 55 anys? Continuar essent refugiats? Fins quan?

Es diu **Mona** i té 27 anys. Viu, des que va néixer, al camp de refugiats de Baddawi —al nord del Líban— on treballa com a assistent social en l'ONGD Beit-Atfal-Assomoud visitant diàriament les famílies més necessitades del camp. El seu pasaport la reconeix com a refugiada. «Heu estat a Palestina?», ens demana. Davant la nostra negativa comenta: «Sempre ens diuen que és molt bonica.»

En **Rami** té 22 anys i, igual que na Mona, també ha estat sempre un refugiat. Just ha acabat els seus es-



tudis d'infermeria i cerca feina. En Rami viu a Ein el Hewet, el més poblat dels dotze camps que l'ONU reconeix al Líban, amb 42.000 habitants censats. La germana d'en Rami és casada amb un danès i viu a Dinamarca. Sovint li diu que se'n vagi amb ella, però en Rami no sap si podria deixar la seva mare i la seva gent. «Hem crescut estimant Palestina, però mai no l'hem vist. Els meus pares tampoc. Jo sóc d'un poble de Palestina, que és el poble dels meus padrins.»

Els padrins de na Mona, d'en Rami i de tants altres deixaren les seves cases el 1948 per por de la massacre israeliana, sense gairebé agafar

res i pensant que tornarien en uns quants dies. 100.000 palestins travessaren la frontera i s'instal·laren als camps de refugiats al Líban. Després de 55 anys, els fills i els nets dels que fugiren continuen essent refugiats en un país que els refusa i sense una terra reconeguda a on tornar.

«El problema principal que ens trobem és que quan demanen d'on són als nens que han nascut als camps responen que són d'aquí, d'Ein el Hewet o de Xatila», diu en Faien Masri, també de l'ONG Beit Atfal. «La nostra feina consisteix a ensenyar-los la nostra història i explicar-los els motius





pels quals són aquí. A aquest tipus de tasques les denominem activitats nacionals.»

N'Abdullah Bovaki, 40 anys, casat i amb tres fills, és el nostre guia al camp de Naher el Bared. Després d'estar durant catorze anys a Suècia treballant com a traductor, ha tornat al Líban. En aquests moments és el coordinador de Beit Atfal al camp de Naher el Bared. «A ningú no li importa la sort dels palestins del Líban», afirma. «Estem aquí temporalment; però, on anar? Si em donen una terra a on anar, aniré a Palestina perquè de moment al Líban només sóc un convidat.»

Abdullah posa de manifest la discriminació social i legal que pateix aquesta comunitat de palestins. Països com Síria i Jordània, que compten també amb una important població palestina, els han reconegut com a ciutadans. El Líban, en canvi, els nega tota possibilitat. «No tenim feina i des de l'abril de 2000 tampoc no tenim dret a tenir una propietat. Això és racisme i va contra els drets humans. Qualsevol persona té més drets que jo, que he viscut en aquest país tota la vida.»

Na Baha Tayyan, 42 anys, és la responsable del centre de Beit Atfal a Ein el Hewet. Diu que necessiten la pau, però una pau justa: «És com a

Oslo. Si Israel no vol la pau i no compleix els acords, no anem enlloc. Ens donen una petita part de la nostra terra i diuen que ja és suficient. Crec que el que realment volen és eliminar tots els palestins.»

N'Abdullah i na Baha són gent afortunada a les seves comunitats: tenen feina. Van néixer als camps





de refugiats, on han format una família i esperen un futur millor per als seus fills. Na Baha confessa que creu que sí que podria viure amb els israelians, perquè per ella tornar a la seva terra significa complir un gran somni. I creu que molta gent pensa igual, que podrien compartir la terra amb els israelians.

Amb n'Abdullah visitem algunes persones de Naher el Bared. Sempre hem d'anar acompanyats per un palestí quan caminem pels estrets carrers dels camps. N'Abdullah ens presenta n'**Abo Said Awad**, nascut a Palestina el 1931. Recorda el moment en què foren expulsats perquè es va imposar l'estat d'Israel: «Ens van obligar a travessar la frontera. Ens en vam anar sense res perquè creguérem que només hi seríem uns dies, que s'han convertit en 55 anys.» Viu al camp de Naher el Bared des de 1951. Aquí ha tingut quinze fills i ha treballat de granger i d'infermer de la UNRWA, la missió especial de les Nacions Unides a la zona des de 1948.

Malgrat les dures condicions de vida dels camps —cases sense llum ni gairebé ventilació, carrers es-

trets per on no passen dues persones, problemes de salut, etc.— per a aquesta gent la pitjor desgràcia és la humiliació de ser i sentir-se refugiat.

«El meu somni —diu n'Abo Said— és tornar a Palestina i poder morir a la meva terra. Quan els israelians abandonaren el sud del Líban, molts refugiats anaren a la frontera per, des d'allà, poder veure els seus pobles.» N'Abo Said no va voler anar-hi. Si no pot viure al seu poble, s'estima més no veure'l des de lluny.

En **Mahmoud Laila** té 63 anys. És el president del denominat Comitè Popular al camp de Naher el Bared. Els comitès s'organitzen en diferents grups per tractar els problemes de salut, d'educació o de medi ambient que afecten la vida diària dels refugiats. Com a màxima autoritat, és la persona que manté un contacte permanent amb les ONGD i els responsables de la UNRWA. Quan en Mahmoud va arribar a Naher el Bared, al camp hi havia 5.000 habitants; avui n'hi ha gairebé 30.000.

Són la generació de l'èxode. Eren molt joves quan abandonaren Palestina, però mantenen viu el re-





cord dels seus pobles, de les seves cases i dels seus veïns. Han passat tota una vida essent refugiats. Les notícies els fan ser pessimistes. Per n'Abou Alaz, de 60 anys, «l'origen del problema està en els jueus que vingueren d'Europa, perquè nosaltres ja hi conviviem, els jueus i els palestins. Palestina és la nostra llar. Ara vivim dels ajuts internacionals.»

SOBREVIURE GRÀCIES A L'AJUDA INTERNACIONAL

Hi ha diverses ONGD que cooperen amb la causa palestina al Líban. Entre aquestes hi ha l'espanyola Moviment per la Pau, el Desarmament i l'Alliberament (MPDL). Na Paula i en Vicente, madrilenys de 28 i 30 anys respectivament, compten ja el seu segon any als camps de refugiats del Líban, on desenvolupen un projecte finançat per la Unió Europea, mitjançant el qual assisteixen als palestins que pateixen discapacitats físiques. En Vicente és el responsable de l'MPDL per al Pròxim Orient i quan parla dels camps de refugiats en aquest país els defineix com els «camps de l'oblit». Just amb una ràpida ullada al mapa s'adverteix que els terri-

toris de Gaza i Cisjordània no tenen espai suficient per albergar els palestins del Líban. I això sense tenir en compte la situació de guerra que es viu des de l'inici de la Intifada i les dificultats per reprendre les negociacions.





El Líban, país en guerra civil durant quinze anys —fins a 1991—, amb una població d'uns 3 milions i mig d'habitants, no és capaç d'assumir els gairebé 400.000 palestins dels camps. Aquesta situació fa que els camps continuïn resistint gràcies a l'ajuda internacional.

TORNAR A PALESTINA?

Fa molts dies que escoltem l'esperança del retorn. L'anhelada *homeland* que tant reiteren totes les persones amb qui hem parlat ens sembla una mena de paradís difícil d'aconseguir. I li ho diem a na Baha; li diem que, després de tants anys, i encara mantenen l'esperança tan viva... No dubta ni un segon a respondre que podrien esperar 100 anys: «Tal vegada els nostres fills... Aquesta esperança és el nostre aliment, és la nostra vida. Hem de tornar-hi. És el nostre dret.»

I amb aquest mateix sentiment alimenten els joves. Durant els dies d'estada als camps hem estat allotjats als centres de Beit-Atfal. Són uns centres socials on organitzen activitats per als més joves. Com que és època de vacances escolars, han muntat campaments d'estiu.

Juguen, canten, pinten. Aquests joves fan dibuixos i pòsters que reflecteixen la realitat en què han nascut. Tenen entre 10 i 16 anys. Dibuixen els seus companys llançant pedres als tancs israelians. Dibuixen el braç d'algú rebent el seu únic aliment, la Intifada. Aquest, ens diuen, és l'únic aliment que queda al poble palestí.

Quina esperança mantenen aquests joves que han nascut als camps de refugiats? Què fan quan acaben l'escola als 16 anys? Continuar estudiant és un privilegi que només algunes famílies es poden permetre. Trobar una feina és una utopia: als camps de refugiats la taxa d'atur arriba al 60% i el Líban només els permet accedir a les professions menys qualificades. Com reconeix en Faien, «molts joves estan emigrant».

Continuar somiant que tornen a la terra dels seus avis sembla que és l'única sortida, continuar lluitant i mantenir viva la història del poble palestí. «La Intifada d'Al Aqsa ens presenta davant el món com si tots els palestins fóssim musulmans islamistes —reconeix en Faien— i això no és cert. No som





fanàtics. Una part de nosaltres sí que ho és, però no la majoria.»

A aquests joves refugiats els ensenyen a estimar Palestina. Però continuen vivint com a refugiats. El seu país no té passaport. Els expliquen la seva història i per què són aquí i els diuen que el seu objectiu i el seu dret és tornar a la seva terra. Però mai no han conegut una altra realitat que no sigui la de la misèria, la tristesa i les ínfimes condicions de vida d'un camp de refugiats. Continuen somiant que tornen als pobles que mai no han conegut.

Acaba el nostre viatge i na Mona s'acomiada de nosaltres. Parla anglès perfectament. Duu la ma-

teixa camiseta de sempre. Ens mira amb els seus immensos ulls negres. «Ja no us tornaré a veure.» I malgrat tot, somriu. Perquè té esperança i creu en alguna idea de justícia, i per això està convençuda que algun dia, no sap ni com ni gràcies a què, deixarà de

viure com una refugiada. Que tinguis sort, Mona.

Gràcies a totes les persones que ens mostraren com viuen els refugiats palestins del Líban i que volgueren que expliquéssim quina ha estat la seva història i quin és el seu present. Gràcies a en Kassem, en Rami, en Faien, na Baha, n'Abdullah..., i a na Paula, en Vicente i en Cristoff.



SABÍEU QUE ...?

- Hi ha dotze camps de refugiats palestins oficialment reconeguts al Líban.
- El 1951 es refugiaren al Líban un total de 106.000 palestins. Actualment la xifra puja a 390.000, que representa més del 10% del total de la població del país.
- Del total de refugiats palestins que viuen al Líban, el 55% viu als camps de refugiats, on la densitat de població oscil·la entre 33.000 i 48.000 persones per km², mentre que a la ciutat de Gaza aquesta densitat és de 14.000 persones per km².
- El 60% viu per sota del nivell de pobresa que estableixen les Nacions Unides.
- Els refugiats palestins al Líban estan desproveïts de tots els drets civils i socials i se'ls tracta com a estrangers.
- La taxa d'atur entre la població ascendeix al 40% en el cas dels homes i al 90% en el de les dones.
- Hi ha tres milions de refugiats palestins repartits per tot el món.





MÉS INFORMACIÓ



- The National Institution of Social Care and Vocational Training
PO BOX 13 / 5621 - Beirut - Lebanon
Tel. (01) 81 61 15 - Fax 00 961 170 48 31
- Movimiento por la Paz, el Desarme y la Libertad (MPDL)
C/ de Santa Catalina, 8 1º - 28014 Madrid
Tel. (91) 429 76 44 - Fax (91) 429 73 73
Web: www.moeibus.es/mpdl/
- UNRWA (Agència de l'ONU d'ajuda als refugiats palestins)
Public Information Office
HeadQuarters, Gaza
PO BOX 140.157, Amman 11814 - Jordan
Tel. +972 7 677 75 26 - Fax +972 7 677 7697
Web: www.unrwa.org
- Ambaixada espanyola al Líban (Beirut)
Palais Chehab, Hadath Antounie - BP 11 / 3039
Tel. 46 41 20 - Fax 46 40 30
Adreça electrònica: embesplb@mail.mae.es
- FAFO. Institute for applied social Science.
PO BOX 2947 Toyen - 0608 Oslo (Norway)
Web: www.fafo.no/english/index.htm
- Pàgina web de recerques sobre temes de refugiats palestins:
<http://www.arts.mcgill.ca/mepp.html>





BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ

NACIONES UNIDAS. *Report of the Commissioner General of the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the near East. 1999-2000.*

BASTENIER. *La guerra de siempre.* Ed. Península.

WELFARE ASSOCIATION AND NORWEGIAN PEOPLES AID. *Guide to NGOs active in Palestinian Camps in lebanon.*

EL PAÍS. «Temas. Oriente Próximo».

UNRWA. Entrevista a Zein Seikaly. Chief, Field Relief & Social Services Program.

ONG. Entrevistes a responsables d'ONG espanyoles i palestines.

AMBAIXADA D'ESPANYA AL LÍBAN. Entrevista amb responsables de la cancelleria.





QUADERNS PUBLICATS

1. Timor: genocidi i esperança
2. Deute extern: la pobresa que ens enriqueix
3. El món maputxe
4. 2000, Any de la Cultura de Pau i No-violència
5. Anar de compres i canviar el món: comerç just, consum responsable
6. Experiències de cooperació
7. L'antiracisme en l'àmbit internacional: propòsits i realitats
8. Burundi: mirant amb esperança el futur
9. Fòrum Social Mundial: un altre món és possible
10. Balcans, l'oblit còmplice
11. Situació a Colòmbia: una altra realitat
12. Veneçuela: de la tragèdia de Vargas a la inclusió social. Una experiència veneçolana de gestió associativa
13. Contra la pena de mort
14. Salut reproductiva i cooperació per al desenvolupament
15. La lluita contra la sida a Àfrica
16. El microcrèdit: a quines necessitats respon?
17. La perspectiva de gènere a Àfrica
18. El conflicte del Sàhara Occidental
19. Construir la pau: els conflictes oblidats i el nou conflicte global





GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Conselleria de Presidència i Esports

Direcció General de Cooperació

